

PIJO XI. O DUH. VJEZBAMA

Sadašnji papa Pijo XI. radi neprestano u dva smjera: za izvanjsko kraljevstvo Božje poput Leona XIII. i za unutrašnje kraljevstvo ljudske duše kao Pijo X. To se lijepo vidi osobito u njegovim dvjema enciklikama: »Quinquagesimo anno« (23. XII. 1929.) i »Mens nostra« (20. XII. 1929.). U prvoj crta, što je uradio za svoje jubilejske godine, u drugoj hoće da nam podijeli »božićni dar«, da realizira svoju želju »mir Kristov u kraljevstvu Kristovu.« Pijo X. je slično slavio svoj misnički jubilej g. 1908. i upravio je krasnu poslanicu katoličkom svećenstvu »Exhortatio ad clerum catholicum«, gdje raspravlja, kako svet mora biti svaki svećenik, i koja će sredstva za to upotrijebiti. Pijo XI. je evo također dao posebnu poslanicu kao »uspomenu svog jubileja«, ali u njoj hoće da obuhvati sve staleže, sve katolike: svećenike i svjetovnjake. Uistinu ovaj veliki papa nije nam mogao podati ljepšega dara ni ostaviti milije uspomene negoli je enciklika »Mens nostra«, koja raspravlja o duhovnim vježbama kao radikalnoj reformi čovječje duše. To je uzvišeni zadatak naše Crkve, da nas neprestano usavršuje i diže prema nebu. »Tražite ono, što je gore, a ne, što je na zemlji« (Kološ. 5, 1-2). »Nemojte se izjednačiti s ovim svijetom« (Rim. 12, 2.). Jednako i Pijo XI. piše na početku ove poslanice: »Najteža bolest, što tišti naš vijek, i ujedno bujno vrelo zala, na koje se tuži svaki razborit čovjek, jest ona lakomišljenost i nepromišljenost, koja ljude skreće s prave staze i vodi na stramputicu. Tu je izvor vječnom i žestokom prijanjanju uz spoljašna dobra, tu uzrok neutažljive požude za bogatstvom i nasladama, koja u dušama ljudskim malo pomalo slabi i ubija želju za uzvišenijim dobrima, a ljude same tako sapinje u vanjsko i prolazno, da im ne da razmišljati o vječnim istinama, o zakonima Božjim i o samomu Bogu, jedinom počelu svih stvorenih stvari.« Papa se dakle tuži na ono, na što je i sam Bog u Starom Zavjetu preko Jeremije upozoravao kao na gnijlež: »Sva će zemlja opustjeti, jer nitko ne razmišlja« (12, 11), ili preko Izaije: »Teško onima, koji rane te

idu na silovito piće i ostaju do mraka, dok ih vino ne raspali, i na gozbama su im gusle i psaltiri i bubnji i svirale i vino, a ne gledaju na djela Gospodinova« (5, 11-12). Pijo XI. hoće da zapriječi i odstrani tu bolest. »Koje bismo sredstvo i koji melem mogli zgodnije predložiti za liječenje ove bolesti, koja tako žestoko hara u ljudskoj obitelji, negoli pozvati ove mekoputne i za vječne stvari nehajne duše, da se saberu u duhovnim vježbama?« Pa opet veli: »U ova vremena, koja nepokvarenom osjećanju za Krista i duhu vrhunaravnome stavljaju tolike zapreke i pregrade, u kojima se na daleko i široko ustalila moć naturalizma sa svim njegovim praznim djelovanjem na čvrstoću kršćanske vjere i na žar ljubavi, od najveće je važnosti, da se čovjek otme onom čaru brbljivosti, koja zamračuje dobro (Mudr. 4, 12).«

1. Iz povijesti duhovnih vježba.

To je eto razlog, zašto se prava kršćanska duša oduvijek povlačila u samoću. Naš je božanski Spasitelj 30 godina u tišini Nazareta; on poziva i učenike poslije apostolskog rada: »Dodite na samo u pustinju i malo se odmorite« (Marko 6, 31). Jednako apostoli ostaju 10 dana u jeruzalemskoj blagovaonici »ustrajući složno u molitvi«, da dočekaju dostojno dolazak Duha Svetog (Dj. ap. 1, 14.). Za ovim su se povodili i kršćani prvih vjekova. Tako i sv. Jeronim svjetuje Celanciji, neka izabere zgodno mjesto, udaljeno od buke kućnih posala i tu moli i čita (Ep. ad Cel. 24.). Slično piše sv. Ivan Hrizolog (Sermo 12.). Sv. papa Leon Veliki veli: Što su burnija vremena, to Duh Sveti žešće navodi ljude u samoću, da ih uzdigne božanskoj mudrosti (Sermo 19). Ljudi su se u srednjem vijeku povlačili na neko vrijeme u samostane ili svetišta, da u samoći razmatraju o vječnim istinama, o Isusovu životu i o Njegovoj muc. Napokon je u 16. vijeku stupio na crkveno pozorište sv. Ignacije Lojolski s malom knjigom »Duhovne vježbe«. O njoj odmah reče Benediktinac Ljudevít Alojzije, da je »riznica, koju je Bog u naše vrijeme nedavno otvorio svojoj Crkvi«. Stoga nije čudo, da su se duhovne vježbe prema toj knjižici brzo uobičajile po svemu katoličkom svijetu. Tako ih je pohvalio već papa Pavao III. god. 1548., a poslije njega papa Aleksandar VII., Klement XII., Benedikt XIV., Klement XIII., Pijo IX., Leon XIII., Pijo X. i Pijo XI. Ogleđajmo stoga nešto поблиže, što vele nekiji pape i ugledni ljudi o tim vježbama.

2 Triumf »Duhovnih vježba« sv. Ignacija.

Leon XIII. u breveu od 8. veljače 1900. veli: »Koliko vrijedi ova knjiga sv. Ignacija za vječno dobro duša, pokazalo nam je iskustvo triju vjekova i svjedočanstvo svih ljudi, koji se kroz to vrijeme odlikovaše na putu askeze ili prakticiranjem svetosti.« Pijo X. je upravo 8. prosinca 1904. breve Gastonu Criquelionu u

Liègeu te između ostalog ističe ovu odliku: »Običaj duhovnih vježbi, kako ih je po sasvim Božjemu savjetu sv. Ignacije uveo, vazda smo mnogo cijenili, jer je u njih neka čudnovata uspješnost u popravljaju ćudoređa i obnovi kršćanskog duha. A sada, kad smo podignuti na apostolsku Stolicu, još jasnije uvidamo, koliko nam taj običaj može pomoći u odluci, što imamo, naime, da sve obnovimo u Kristu, osobito, ako taj običaj osim klerika drže i svjetovnjaci. Doista ne možete si zamisliti bolje metode da spasi- te radništvo, izloženo danas tolikim pogibeljima. Dozivljući ljudima u pamet vječne istine, uvjeravajući ih, da su rođeni za viša i uzvišenija dobra od ovih prolaznih, utvrdit ćete ih u shvaćanju dužnosti, pa one, koji su siromašniji, ne će zahvatiti sanjarije socijalista, što traže čovječje blaženstvo samo u ovom životu.« Pijo XI. je 25 srpnja 1922. proglasio sv. Ignacija zaštitnikom duhovnih vježbi te piše: »Sv. Ignacije s knjigom, koju je sastavio još nevješt knjizi i koju je nazvao *Duhovne vježbe*, prvi je naučavao posebni način duhovne samoće, da vjernike navede, te osude grijeh i prihvate život svet po primjeru Gospodina našega Isusa Krista.

Stoga su je pape, netom se pojavila ova mala »divna knjiga« (Bened. XIV. u »Quantum secessus«), svečano odobrili, pohvalili i potvrdili svojom apostolskom vlašću, a kasnije nisu prestali preporučivati tu praksu, bilo da su je obogaćivali blagom svetih oprosta, bilo da su je častili vazda novim pohvalama. Mi smo međutim uvjereni, da zlo naših vremena potječe u glavnome od nestasiće onih, »koji razmišljaju srcem« (Jer. 12, 11.); a opet znamo, da su duhovne vježbe obavljene po metodi sv. Ignacija vrlo kadre svladati teške poteškoće, u kojima se svagdje nalazi današnje društvo; poznajemo veselu žetvu koja i danas, ne manje nego li u prošlosti, dozrijeva u duhovnim vježbama bilo među redovnicima i svjetovnim svećenicima, bilo među svjetovnjacima i — što treba istaknuti u naše doba — između istih radnika. Stoga vruće želimo, da se praksa ovih duhovnih vježbi raširi sve to više, i da se podignu i procvjetaju one svete kuće, u koje se povuku vjernici ili za cijeli mjesec ili za 8 dana ili, gdje to nije moguće, i za kraće razdoblje.« — Pijo XI. piše u enciklici »Mens nostra«: »Vrlo je važno za valjano obavljanje duhovnih vježbi i za postizavanje njihovih plodova, da se obavljaju prikladnom i razboritom metodom.«

Prijatelj sv. Franje Saleskog, Jean-Piere Camus (Direction à l' Oraison mentale, ch. 19, p. 157.) izjavljuje: »Knjiga je to sva pozlaćena, sva od zlata, još više, dragocjenija od zlata i topaza; ispovijedam priprosto i otvoreno, andeoska. O Božja knjigo, napisana posebnim nadahnućem; knjigo nikada dosta nahvaljena!« Mgr. Freppel je u panegiriku sv. Ignacija (str. 36, 37.) kazao: »Knjiga, koju bih nazvao knjigom ženijalnog čovjeka, kad ne bi to bio svetac; divna je to knjiga, koja je s Imitatio Christi možda od svih knjiga ljudskom rukom napisanih najviše Bogu pridobila

duša.« Kardinal **Wiseman** u uvodu engleskog izdanja »Duhovnih vježbi« (London, Dolman 1847.) opaža: »Ima dosta knjiga, od kojih čitatelj mnogo očekuje, ali mu je nakon dovršene lektire malo koristi. No ima rijetkih i vrlo dragocjenih knjiga, koje su na prvi pogled i za ne pažljiva čitatelja malog sadržaja, ali proučavaš li ih više, više daju znanja i solidne koristi. Te su knjige slične prostu zemljištu bez nakita, ali koje ispod površine sadržava veliko blago, što ga treba trnokokom iskopati i izvaditi iz dubljine. Ne poznajem druge knjige, koja bi s većim pravom pripadala ovoj drugoj vrsti, negoli je mala knjiga, koju eto predajem javnosti.« Biskup **Ketteler** (Briefe. Izdao Reich, Mainz 1879, 76.) piše g. 1848. u jednom pismu: »Bog mi po mom uvjerenju između velikih milosti, koje mi je iskazao za sveg života, nikad nije veće dao negoli su ove duhovne vježbe. Treba ih češće obaviti, da prođeš u vas njihov duh, a mislim, da sam i sam rado u nje dublje ušao.« Slično je pisao g. 1841. u pismu od 27. listopada: »Beskrajni je blagoslov na duhovnim vježbama sv. Ignacija. Od početka su do kraja divne s obzirom na duboku mudrost, kojom su poredane, a i s obzirom na osobitu božansku milost, koja ih prati. Ne poznajem boljeg sredstva od ovih vježba, da svoj duhovni život sagradiš na čvrstom temelju protiv ljuljanja i nestalnosti, u koje upadamo uslijed svoje slabosti i neprestanog dodira sa svijetom. Zgodne su (ove vježbe) i za svjetskog čovjeka, da u duhovnoj samoći od vremena do vremena zaključi račune o svom duhovnom životu i u isto doba napravi plan budućnosti na temelju skupljenog iskustva s duhovnim imetkom.«

3. Tajna uspjeha — metoda sv. Ignacija.

T. A. Fiocchi piše u »Vita e pensiero« (siječanj 1930.) o raznim metodama duhovnih vježba: »Ima mnogo osoba, koje se jače podadu duhovnom radu u doba ove samoće. Taj rad sastoji u molitvi, u proučavanju vjersko-socijalnih pitanja skupa s kojim razmatranjem vječnih istina, u liturgičkim obredima uz zorno predočivanje nabožnih stvari itd. Drugi hoće da iz duhovnih vježbi naprave učenu školu askeze, osobito molitve, kako bi ljudi postigli mističku molitvu. Treći napokon hoće, da su duhovne vježbe u tome, da duša razmatra o svojim dužnostima obazirući se na cilj svoga života, ali na različit način hoće da podadu predmet razmatranja i red nabožnih čina. Tako su nastale razne škole, koje se ovih zadnjih godina, osobito u Evropi, bore oko raznih metoda u duhovnim vježbama pa o tome pišu u vjerskim revijama. U tome se pojaviše i neke polemike sumnjivoga smjera. Pred nekoliko mjeseci na pr. održan je kod jednoga sjevernog naroda posebni sastanak o duhovnim vježbama, i tu se uz odobravanje nazočnika predložilo, neka se latinski narodi u duhovnim vježbama slobodno drže španjolske metode u razmatranju vječnih istina i muke Isusove, jer da kod njih jako sunce i vesela priroda traže

korekturu protiv prevelike senzualnosti; u sjevernim krajevima, gdje je nebo tugaljivo, da duše trebaju duhovne slasti i stoga vedrijih argumenata, a ne razmatranja o posljednjim stvarima.« Ovo me moram nadodati, da u Francuskoj i Italiji ima takovih pisaca, koji barem indirektno zabacuju metodu sv. Ignacija. Pijo XI. diže se iznad svih tih škola i struja te otvoreno veli: »Nije samo jedno, na čem se i suviše jasno pokazuje uspješnost i djelovanje Ignacijeve metode. Jer to pokazuju: izvrsna duhovna nauka sasvim oslobođena od opasnih zabluda lažnog misticizma; divna lakoća, kojom se ove vježbe dadu prilagoditi kojemgod redu i staležu ljudi; svejedno je, da li se oni u samostanima bave razmatranjem ili u svjetskim poslovima provode buran život; skladna povezanost njihovih dijelova; divan i jasan red, u kojem se jedna na drugu nadovezuju istine određene za vježbanje; napokon duhovne pouke, koje čovjeka potiču, da zbací jaram opačina i strese bolest, što prijanja uz njegov značaj, i nagone ga, da po sigurnim stazama odricanja i odbacivanja naopakih navika teži k najvišim vrhovima molitve i ljubavi Božje. Sve ovo bez ikakve sumnje dovoljno preporučuje Ignacijevu vježbu.« Papa ne ide dalje u potankosti Ignacijeve metode duh. vježba. Nije ni potrebno. Dosta je, da otvorimo Ignacijevu knjižicu (o kojoj je i sam Pijo XI. g. 1911. objavio krasnu raspravu pod naslovom »S. Carlo Borromeo e gli Esercizi spirituali«), pa ćemo odmah uočiti tu metodu. To je mali kompedij kršćanske askeze, tu su sva tri puta kršćanske savršenosti: via purgativa, illuminativa, unitiva. Grješnik se ostavlja grijeha, ide za Isusom, da postane jedno u ljubavi s njime i uzmogne konačno reći sa sv. Pavlom: »A ja više ne živim nego živi u meni Krist.« (Gal. 2, 20).

Hettinger je u Parizu u bolnici sv. Lazara promatrao časne sestre milosrdnice, kako se žrtvuju za bolesnike i izgaraju u revnosti. On im se divio i napisao ove riječi: »Duboko sam bio potresen, i suze mi dođoše na oči, kad sam promatrao ta heroička djela, to čudo potpune požrtvovnosti, što odabraše slabe žene, a između njih bilo ih je mnogo iz viših krugova. Tad mi se pričinio sav moj život beskorisnim i ništetnim«. (Welt und Kirche II.) No sv. Ignacije nas ne vodi u bolnicu, nego u višu školu, prema kojoj je pariska bolnica malena slika. Je li to škola sv. Pavla? Ta i on o sebi piše Korinćanima: »Ugledajte se na mene, kako i ja na Krista« (1. Kor. 11, 1.), i njima kaže: »Jer nisam mislio, da znam što među vama osim Isusa Krista i to raspetoga«. (ib. 2, 2.) Ignacije nam stavlja neprestano pred oči Kristovu ljubav, kojom je Krist — kako čitamo u poslanici Filipljanima — »sebe poništio uzevši bit sluga i postao sličan ljudima«. (Fil. 2, 7.) Zato i kliče apostol naroda: »Ako tko ne ljubi Gospodina (Isusa Krista), neka bude proklet«. (1. Kor. 16, 22.) Isti apostol svjedoči o sebi: »Kad bih jezike ljudske i anđeoske govorio, a ljubav ne bih imao, bio bih mjed, koja ječi, ili praporac, koji zveči. Kad bih imao proroštvo i znao sve tajne i sve znanje, i kad bih imao svu vjeru, da bih

i gore premještao, a ljubavi ne bih imao, bio bih ništa. I kad bih razdijelio sve imanje svoje, i kad bih predao tijelo svoje, da se sažeže, a ljubavi ne bih imao, ništa mi ne bi koristilo«. (1. Kor. 13, 1—3.) To je dakle cilj duhovnih vježba: Boga ljubiti. Na to cilja prvo razmatranje »de fundamento«, time završuje zadnje razmatranje »contemplatio ad amorem spiritualem«. Svršetak je tog promatranja ona divna molitva: »Sume, Domine, et suscipe meam libertatem, meam memoriam, meum intellectum et omnem voluntatem meam... Da mihi tuum amorem et gratiam, nam hoc mihi sufficit«. ¹

4. Pokret zatvorenih duhovnih vježba.

God. 1923. je »Život«² donio, kako je u jednoj godini u Holandiji do 18.000 muževa obavilo svoje zatvorene duhovne vježbe. U domu duhovnih vježbi kod Milana održana su iste godine 42 tečaja, a učestovalo je oko 1.500 osoba. U Njemačkoj su 62.000 osoba imale zatvorene duhovne vježbe u takovim domovima u samoj godini 1925. U Francuskoj je slično. Nema danas zemlje ni naroda, gdje ne postoje domovi za zatvorene duhovne vježbe. Lanjske su godine Isusovci podigli krasan takav Dom u Budimpešti (Manreza), i prvi su ušli kao egzercitanti narodni poslanici.

Domovi su duh. vježba danas veliki čimbenik u stvaranju Katoličkih duša i karaktera. Želimo li reformirati ma koji narod, moramo se u metodi povesti za Isusom. On je oko sebe najprije odgojio maleni krug, pravu elitu. Bilo je samo 12 osoba, apostola. S tom je elitom On osvojio svijet. Jednako dandanas moramo za svaki stalež stvoriti elitu, koja će onda unijeti reformu u svoju okolinu. Za tim idu duhovne vježbe sv. Ignacija, Zato su redovnici i redovnice u 16., 17. i 18. vijeku po svojim samostanima gradili posebne gostinjske sobe, često i kuće. No pravi današnji pokret većeg stila započne isusovački general Roothaan u polovici prošlog vijeka. On je objelodanio posebno izdanje »Duhovnih vježbi« sv. Ignacija, i sam im je napisao opaske te potaknuo, da se po većim gradovima podignu Domovi za zatvorene duhovne vježbe. Taj je pokret sve jače rastao, pa je došao i k nama. Pred 3 godine Slovenci sagradiše takav dom u bijeloj Ljubljani, ove godine Hrvati jednako podigoše u Zagrebu jedan Dom za muške (Isusovci na Rebru) i drugi Dom za ženske (Sestre sv. Križa na Vrhovcu).

Najvažnija tekovina ovoga pokreta jest ova: Svatko dobije svoju sobu, da mu nitko ne smeta i da bude sabran. K tome broj učesnika ne smije biti velik (20—35), da vođa vježba uzmogne govoriti sa svakim pojedinim učesnikom. Iskustvo je pokazalo,

¹ »Uzmi, Gospode, i primi moju slobodu, moju pamet, moj razum i svu volju moju... Daj mi Tvoju ljubav i milost, jer to mi je dosta.«

² »Život« 1923., str. 183.

kako je dobro, ako učesnici pripadaju istom staležu, i ako su iz jedne te iste župe ili društva.

Evo tako će i zagrebački Domovi duh. vježba biti kao jako svijetlo, koje će privlačiti duše iz sve naše domovine; biti neprestano žarište žive Kristove vjere, koje će svoju toplinu i reformu provoditi tiho i sigurno u hrvatskom katoličkom narodu.

5. Završetak.

Sv. Franjo Saleski piše jednom sv. Franciski Chantal: »Moram biti kratak, jer sutra u zoru putujem u Chambray, gdje me prima u kuću isusovački rektor, te ću kod njega ostati 5 ili 6 dana ovih poklada; odredio sam te dane, da saberem svoj jadni duh, na koji toliki poslovi navaljuju. Tako ću temeljito pogledati u svoju nutarnjost i srediti sve moći svoje duše«. Božja je eto Providnost dala, da smo dočekali Domove duh. vježbi u Zagrebu, pa je na nama, da se tamo zaklonimo svake godine i saberemo svoj duh na nove pothvate i Božje borbe. Već je g. 1540. pisao bl. Petar Faber sv. Ignaciju: »Ne mogu Vam izbrojiti, koliko je svećenika pomoću duh. vježbi prigrlilo sveti život, i kako su i druge za sobom poveli«. A svetost je nama svima potrebita, jer od nje dolazi obnova u Kristu. »Svaki dobri dar i svaki savršeni poklon odozgo je, silazeći od Oca zvijezda, u koga nema promjene ni sjene mijene.« (Jak. 1, 17.) Mnogi nacionalni radnik oduševi se i sanja o boljoj budućnosti kršćanskog naroda ali pri tome ne smije zaboraviti, da je Krist »ugaoni kamen«, na kojem se jedinom gradi narodna budućnost. (Por. Dj. ap. 4, 11.)

A. Alfirević D. I.

